

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Slučaj §-a 904 obč. drž. zak.

Prvi sodnik je zavrnil tožbeno zahtevo zapuščine dra. M. proti Ivanu H. radi plačila 160 K in sicer glede 40 K sploh, a glede 120 K začasno iz teh-le razlogov:

Tožeča zapuščina trdi, da je toženec dal svojo hčer zdraviti pok. dru. M., da je le-ta poslal za zdravljenje račun na 100 gld., ki ga je toženec brez ugovora prevzel in nanj plačal 20 gld., tako da dolguje še ostanek 80 gld. Toženec pa trdi, da je prejel od pok. dra. M. račun na 120 gld., da ga je prosil popusta in da mu je res dr. M. popustil 40 gld. Toženec je na to plačal 20 gld. in dr. M. mu je na njegovo prošnjo, da bi ga za ostanek čakal, odgovoril, naj plača »kakor hoče«. Ker ni bilo drugih dokazil, je toženec svojo navedbo s prisego potrdil. Na tej podlagi je sodišče zadobilo prepričanje, da je med pokojnim drom. M. in tožencem nastal dodatni dogovor, tako da je po poplačilu 20 gld. dr. M. tožencu sploh popustil 40 gld., glede ostanka pa je bilo pogojeno, da bo toženec plačal »kakor bo hotel«. Zategadelj je bila tožba glede 20 gld. sploh zavrjnena, glede 60 gld. pa za sedaj, kajti z rečenim dogovorom sta obe stranki čas izpolnitve prepustili povse volji toženemu dolžniku in zatorej po §-u 904 o. d. z. tega dolga ni moči iztožiti do smrti dolžnikove. Ugovor zapuščine, da gre tukaj za nedoločeno pogodbo, ni utemeljen in sicer ne zaradi §-a 904 o. d. z., ki tak dogovor pojasnuje, tako da je pogodba ta po zakonu docela določena in jasna.

Deželno sodišče prizivu tožeče zapuščine ni ugodilo še posebno iz razlogov, ker po §-u 1375 o. d. z. prvotno pogodbo glede dospelosti dolga stranki tudi pozneje lahko sporazumno premeniti, ker je nadalje trditev prizivateljice, da v tem slučaju gre za enostransko izjavo pok. dr. M., s katero je predlagal, »naj toženec plača, kakor hoče«, čemur pa toženec ni pritrnil, protivna §-u 863 o. d. z., kajti toženec, ki ni ugovarjal, je tako molčé pritrnil, ker je potemtakem prišlo do dodatnega dogovora glede dospelosti dolga v znesku 60 gld., katera je bila

prepuščena samovolji dolžnikovi, in je tako bilo po §-u 904 o. d. z. zavrnuti tožbeno zahtevo.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 29. marca 1901 št. 775 ugodilo reviziji tožiteljice in toženca obsodilo v plačilo 120 K s 5% obrestmi od 28. decembra 1897 ter povračilo stroškov v 14 dneh pod eksekucijo.

Razlogi.

Po besedilu pogodbe med pok. drom. M. in toženim Ivanom H. ni bil volji toženca kakor dolžnika prepuščen čas, kedaj da je poplačati ostanek (čas izpolnitve), nego način poplačila, ali v večjih ali manjših obrokih, torej glede možnosti. Pravilnost take razlage potrjujejo tudi okoliščine, ki jih je toženec sam navajal, da je namreč njegova hči bila l. 1897. delj časa v zdravniški oskrbi dra. M., da je le-ta po dovršenem zdravljenji zahteval za to znesek 120 gld., tako da v tem slučaju gre za mezdo po §-u 1156 o. d. z., katera je koj po končanem delu dospela v plačilo; tudi je dr. M. dne 28. decembra 1897 tožencu od tega dolga popustil del 40 gld. in mu, prejemši od njega del 20 gld., pri tej priliki na prošnjo, da bi ga zastran ostanka počakal, odgovoril: »plačajte mi, kakor hočete«; s tem je hotel tožencu dovoliti ugodnejši način plačevanja. Nazor obeh nižjih sodišč, da je rečeni zapustnik z onimi besedami prepustil čas plačila volji toženčevi, snuje se torej iz napačne pravne presoje dogovora, kakor ga trdi toženec. V tem slučaju je čas izpolnitve določiti po §-u 904 o. d. z. sodniku. Ker je od poračunanja mezodne zahteve pretekla doba 5 let in toženec ni trdil, da bi mu v tem času bilo nemožno ali težko plačati ostalih 60 gld., tedaj je tožbena zahteva glede tega ostanka upravičena.

b) Dopustna je tudi prostovoljna razodetna prisega po smislu določeb čl. XLII. uv. zak. k civ. pr. redu ter je glede pravnih stroškov uporabna določba §-a 45 c. pr. r. Stroški razodetne prisega niso pravdni stroški.

V pravdi Antona Š. zoper Marijo K., da le-ta pod prisego napove imovino svojega sina I. K., je toženka takoj začetkom sporne razprave izjavila, da je vsak čas pripravljena položiti

razodetno prisego, ter zahtevala povračilo pravnih stroškov v smislu §-a 45 c. pr. r. Le-tej zahtevi se je tožitelj uprl rekši, da je pred vložbo tožbe njegov zastopnik pisal toženki, da naj se poravna zastran tožiteljeve terjatve proti I. K-ju, sicer bode po smislu zakona z dne 16. sušca 1884 drž. zak. št. 36 izpodbijal izročilno pogodbo, s katero je ranjki njen mož vso svojo imovino izročil njej, ne da bi bil sinu I. K-ju kaj izgovoril.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je z rzsodbo od 8. maja 1901 opr. št. C IV 99/1-3 obsodilo toženko v povračilo tožiteljevih pravnih stroškov po smislu §-a 41 c. pr. r.

Po predlogu toženke se je pozneje odredil narok za položitev razodetne prisega ter je toženka imovino I. K-ja pod prisego napovedala, h kratu pa zahtevala povračilo stroškov prisega. Teh okr. sodišče s sklepom od 30. maja 1901 opr. št. C IV 99/1-1 ni pripoznalo.

Vsled rekurza toženke proti sodbi in proti temu sklepu je c. kr. dež. kot rekurzno sodišče v Ljubljani s sklepom od 24. junija 1901 opr. št. R III. 129, 131/1 premenilo prvosodni odločbi, naložilo plačilo pravnih stroškov po §-u 45 c. pr. r. tožitelju, glede stroškov razodetne prisega pa izreklo, da vsaka stranka trpi svoje, ker je toženka takoj priznala tožbeno zahtevo, s tem pa, da na pismo tožiteljevega zastopnika, s katerim ji preti z izpodbijalno tožbo, ni odgovorila, ni dala povoda tožbi na razodetno prisego, in ker stroški razodetne prisega niso pravdni stroški, zvršilni pa tudi ne, kajti prisega je opravila se po predlogu toženke same.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 6. avgusta 1901 št. 11133 tožiteljev revizijski rekurz zavrnilo.

Razlogi.

Izpodbijani sklep rekurznege sodišča je iz pridanih mu razlogov docela zakonito utemeljen. Gotovo je, da se toženka ni branila, storiti razodetno prisego in da se tožitelj pred vložbo tožbe s tozadevno zahtevo do nje ni obrnil. Trditev, da je moči zapriseženo napoved imovine doseči samo s tožbo in sodbo, nima opore v členu XLII. uv. zak. k c. pr. r., ker ta določba samo pravi, da se lahko tistega, ki je dolžan imovino ali dolg napovedati, v to s sodbo prisili. Vsekakor pa ni zakonite določbe,

ki bi nasprotovala sodni položitvi take prisege na podlagi prostovoljnega dogovora strank. Kar pa se tiče stroškov prisege, tako je revizijski pritožnik v zmoti, ko meni, da so ti stroški jednaki onim, ki so bili zvezani s položbo glavnih, dopolnilnih in cenilnih priseg obč. sodn. reda. Ti stroški so bili po svoji naravi pravdni stroški, ker se je s temi prisegami dokazovalo pravdno odločilne okolnosti. Temu pa ni tako pri zapriseženi napovedbi imovine. Le-ta je tožbeni predmet sam in položitev dotične prisege ni nič drugega, nego izpolnitev storitve, s sodbo naložene. Stroški sprejema te storitve pa niso pravdni stroški.

I. K.

c) Za tožbe, s katerimi se zahteva znesek ne več kakor 1000 K in to kot odstopljeni del še neporavnane, več kakor 1000 K znašajoče terjatve, okrajna sodišča niso pristojna (§ 49, 55 jur. n.), ako se tožba opira zgol na prvotni naslov.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je sklepom z dne 24. junija 1901 opr. št. C II 428-1/2 tožbo na plačilo terjatve 800 K vsled toženčevega ugovora radi nepristojnosti po §-u 55 jur. n. zavrnilo, ker je zahtevani, tožniku od druge osebe odstopljeni znesek del še neporavnane terjatve po 1600 K.

C. kr. deželno kot rekurzno sodišče v Ljubljani je s sklepom od 14. julija opr. št. R III 151-1/1 prvotni sklep premenilo in toženčev ugovor nepristojnosti zavrnilo, češ da je odstopljeni del popolnem samostojna terjatev.

C. kr. najvišje sodišče je pa, ugodivši toženčevemu revizijskemu rekurzu z odločbo z dne 6. avgusta 1901, št. 11.142, prvosodni sklep obnovilo iz razlogov:

Po §-u 55 jur. n. je v primeru, da se utožuje samo del glavnične terjatve, za odločitev pristojnosti merodajna skupna svota še neporavnane glavnične terjatve. Da je tukaj še na dolgu vsa glavnicica po 1600 K, ni sporno. To pa, da sedaj za delni znesek 800 K ne toži prvotni upnik, ampak njegov cesionar, ni odločilno, ker po §-u 1345 o. d. z. vsled odstopne pogodbe ne nastane med prevzemnikom in prevzetim dolžnikom nikaka nova obveza. V tožbi se opira tožnik tudi zgol na prvotni naslov (obračun) in na odstopno pogodbo, ni pa mogel

dokazati nepogojnega priznanja dolga od strani toženca. V očigled temu položaju pristojnost okrajnega sodišča v Ljubljani za razsojo o tej tožbi po §§-ih 49 in 55 jur. n. ni utemeljena.

I. K.

d) Tretji dolžnik ni upravičen tožiti tirajočega upnika, ki je zarubil v dobri veri že plačano, a še ne izbrisano terjatev svojega zavezanca in kateremu se je ta terjatev preodkazala v poteg, naj pripozna, da terjatev ne obstoji več, ker je bila že pred izposlovano rubežnijo poplačana.

Tirajoči upnik *B* je zaradi izterjanja svoje terjatve v znesku 24 gld. 95 kr. dal zarubiti terjatev svojega zavezanca *C* iz sodne poravnave z dne 11. septembra 1877, št. 3602 v znesku 89 gld., ki je bila zavarovana na zemljišču tretjega dolžnika *A* vložek št. 24 d. o. *X.* s tem, da se je vknjižila zanj nadzastavna pravica na to terjatev (§ 320. zvrš. reda), pozneje pa preodkazati si zarubljeno terjatev v poteg. Ko se je zemljišče vložek št. 24 prodalo izvršilnim potom, je prijavil tirajoči upnik zarubljeno terjatev do preodkazanega zneska 112 K 18 h k skupilu. Ta znesek se je upniku iz skupila tudi odkazal, a se je z ozirom na to, da je tretji dolžnik, t. j. lastnik prodanega zemljišča vlož. št. 24, pri razdelilnem naroku ugovarjal, da je zarubljena terjatev bila poplačana že, predno se je zarubila, z razdelilnim sklepom ukrenilo, da ostane odkazani znesek 112 K 18 h v sodni zalogi, tretjemu dolžniku pa naložilo, da mora v roku 30 dni po vročitvi razdelilnega sklepa nastopiti pravdno pot.

Tretji dolžnik *A* je nato res vložil tožbo proti tirajočemu upniku *B*, v kateri je zahteval, naj se razsodi, da je *B* dolžan pripoznati, da terjatev zavezanca *C* iz sodne poravnave z dne 11. septembra 1877, št. 3602 v znesku 89 gld. ali 178 K, za katero je vknjižena pri zemljišču vlož. št. 24 d. o. *X.* izvršilna zastavna pravica, ne obstoji več in zato dolžan privoliti, da se v sodni zalogi shranjeni znesek 112 K 18 h kot prost izplača njemu (tožitelju). — Toženec je v pravdi pripoznal, da je bila terjatev njegovega zavezanca poplačana že, predno jo je on zarubil, a se skliceval na to, da je zadobil svojo zastavno pravico, zaupajoč zemljiški knjigi, v dobri veri.

C. kr. okrajno sodišče v Žužemberku je tožbenemu zahtevku ugodilo in to bistveno iz nastopnih razlogov:

Preodkaz v poteg daje v zmislu § 380. zvrš. reda tirajočemu upniku pravico, zahtevati v imenu zavezančevem od tretjega dolžnika plačilo preodkazanega zneska po meri pravnega obstoja zarubljene terjatve. Toženec *B* nastopa torej v zvršilu le v imenu *C*-ja proti tožitelju *A* in zahteva le plačilo *C*-jeve terjatve od tožitelja. Zato mora pustiti veljati proti sebi vse ugovore, kateri pristojne tretjemu dolžniku-tožitelju proti *C*-ju, torej tudi ugovor, da je terjatev le-tega že poplačana. Toženec je sicer zastavno pravico na zarubljeno terjatev zadobil nanašaje se na zemljiško knjigo v dobri veri; a sklicevanje na to njemu ne hasni, ker vsled preodkaza zarubljene terjatve v poteg on ravno ne nastopa kakor dobroverni tretji, nego le v imenu svojega zavezanca *C*-ja, proti kateremu se more tožitelj uspešno braniti, da je terjatev že poplačana, in sta torej toženec in njegov zavezanec glede realizovanja zastavne pravice identični osebi. Toženec ima tedaj proti obema v zakonu vtemeljen ugovor, da je terjatev poplačana.

C. kr. okrožno, prizivno sodišče v Novem mestu je prizivu toženčevemu ugodilo, razsodbo sodišča I. inštanice predrugačilo ter tožbeno zahtevo zavrnilo iz teh-le razlogov:

Ker pravi tožitelj, da ne more zanikati toženčeve trditve, da je nevedoč za poplačilo *C*-jeve terjatve v znesku 89 gld. ali 178 K in torej zaupajoč javni knjigi in v dobri veri zadobil nadzastavno pravico na to terjatev, ni kakor lastnik zemljišča vlož. št. 24. d. o. *X*. v zmislu §-a 469. obč. drž. zak. upravičen ugovarjati, da je bila navedena terjatev poplačana že pred pridobitvijo zastavne pravice na njo. K takemu ugovoru tožitelj tudi z ozirom na določbo §-a 308. zvrš. reda ni upravičen; kajti po načelu, izrečenem v tem paragrafu, da je tirajoči upnik pooblaščen v imenu zavezančevem od tretjega dolžnika zahtevati plačilo zneska v preodkaznem sklepu označenega, po meri pravnega obstoja zarubljene terjatve ravna se tudi tedaj, kadar tirajoči upnik ugotovlja svojo terjatev vsled v dobri veri pridobljene zastavne pravice na že plačano, a še ne izbrisano terjatev, ker tudi v tem slučaju z ozirom na publicitetno načelo zarubljena terjatev do preodkazanega zneska pravno še

obstoji. — Naj nastopa tedaj tudi vsled predkaza v poteg toženec kakor mandatar svojega zavezanca, sme vendar ugotovljati pridobljeno nadzastavno pravico, ker velja v tem slučaju tako, kakor da bi zarubljena terjatev v resnici še obstajala.

Iz tega je razvidno, da § 308. zvrš. reda določbam občnega državlanskega zakona o pridobitvi hipotekarnih pravic na podlagi publicitete javne knjige nikakor ne nasprotuje in istih ni predružačil.

Toženec je bil torej upravičen zahtevati iz skupila za zemljišče vložek št. 24. d. o. X. po plačilu svoje terjatve. Prizivu je bilo zato ugoditi, rzsodbo sodišča I. inštanice predružačiti in tožbeno zahtevo zavriniti.

C. kr. najvišje sodišče je z rzsodbo z dne 5. junija 1901, št. 6650 revizijo tožiteljevo, oprto na št. 4, §-a 503 c. pr. r., zavrnilo in potrdilo rzsodbo prizivnega sodišča.

Razlogi:

V kolikor se pobija nazor obeh nižjih sodišč, da je toženec zadobil svojo zastavno pravico v dobri veri in zaupajoč javni knjigi, revizijski razlog ni podan, ker se ta nazor kakor dejanska ustanovitev po zmislu §-a 503. c. pr. r. ne da pobijati v revizijskem postopanju in to tem manj, ker se opira na izrecno priznanje toženčevo. V ostalem delu pa se rzsodba prizivnega sodišča potrjuje iz njegovih zakonu in stvarnemu položaju popolnoma ustrezajočih razlogov.¹⁾

Ant. Levec.

e) V jednoletni rok §-a 256 zvrš. reda ni vračuniti one dobe, kolikor dolgo je tirajoči upnik vsled odložitve zvršila, ki jo povzroči kdo z izločitveno tožbo, zadržan predlagati prodajo ali zahtevati nadaljevanje prodajnega postopanja.

Zvršilno sodišče predlogu tirajočega upnika, naj se prodajno postopanje, vstavljeno vsled izločitvene tožbe tretjega obnovi, ni ugodilo, ker je bil potekel enoletni rok §-a 256 zvrš.

¹⁾ Glej nasprotni rzsodbi najvišjega sodišča z dne 8. nov. 1899, št. 153. in z dne 4. julija 1900, št. 290, uradne zbirke, izmed katerih je prva objavljena tudi v št. 7. »Slov. Pravnika« t. I.

reda, in je obenem izreklo, da je s tem predlog izločitelja, naj se dotična zastavna pravica izbriše, rešen.

Rekurzno sodišče je na rekurz tirajočega upnika razveljavilo ta sklep in zvršilnemu sodišču naložilo, naj meritorno reši oba predloga ne glede na prvi zavrtnitveni razlog, ker v letem slučaju, ko je bil tirajoči upnik vsled izločitvene tožbe tretjega in vsled odložitve zvršila brez svoje krivde zadržan, zahtevati nadaljevanje, ne more biti govora o zamudi z njegove strani, marveč mu mora biti odprta možnost za nadaljevanje zvršila eno celo leto in ker mora biti tedaj zaradi tega tirajočemu upniku namestu časa, v katerem je bil celo leto zadržan predlagati nadaljno zvršilo, dana jednaka doba potem ko izgine nezakrivljeni zadržek.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 8. avgusta 1900 št. 10882 ni ugodilo rekurza izločitelja, ker more enoletni, tirajočemu upniku po §-u 256. odst. 2, zvrš. reda postavljeni rok, teči za upnika samo pod tem pogojem, da tudi lahko v tem roku predlaga prodajo in nadaljuje prodajno postopanje. Ako torej rekurzno sodišče v ta enoletni rok ni vračunilo tiste dobe, v kateri je bil upnik vsled lastninske tožbe tretjega zadržan, predlagati nadaljevanje zvršila, se to popolnoma strinja s smislom zakona.

f) Obresti ob dodatni razdelitvi največjega ponudka (§ 219 zvrš. r.).

Z razdelilnim sklepom okr. sodišča v Ljubljani od 28. novembra 1892, št. 14588 odkazal se je v delno pokritje na prodanem zemljišču vknjižene pravice Helene S. do preživitka in stanovanja znesek 1964 gld. Ob smrti Helene S. dne 9. jan. 1901 še neporabljeni ostanek tega zneska 3384 K 30 h se je s sklepom od 14. marcija 1901 opr. št. III 2172/91/7/V dodatno razdelil, in se je iz njega odkazalo tudi hipotečnemu upniku W. plačilo napovedanega ostanka njegove terjatve 132 K; zavrnil pa se je njegov predlog, naj se mu odkažejo tudi 6⁰/₀ obresti od 18. aprila 1896 do plačila.

Dež. sodišče v Ljubljani in c. kr. najvišje sodišče (le-to z odločbo od 30. aprila 1901 št. 6369) sta ta sklep potrdila in sicer vrhovno sodišče iz teh razlogov:

Največji, na prisilni dražbi doseženi ponudek stopi na mesto hipoteke in služi v pokritje terjatve ter pripadkov le toliko, kolikor obstojé na dan dražbe; za obresti, ki so natekle po dnevnu dražbe, torej ni dobiti plačila iz največjega ponudka, marveč je razdelitev glavnice, ki je vsled smrti Helene S. prosta postala, izvršiti po stanju dne dražbe zastavljenega zemljišča, to je po stanju dne 23. sušca 1892.

Opomba. Ta odločba nasprotuje nazoru izraženemu v materijalijah k zvrš. redu, odsekovo poročilo str. 40 (glej Schauer pri §-u 219 zvrš. r.), da je pri dodatni razdelitvi odkazati obresti poprej propalih terjatev do dne dodatne razdelitve. —i.

Izpred državnega sodišča.

Volilna pravica za državni zbor.

I.

C. kr. državno sodišče je dne 22. aprila 1901 po javni razpravi na pritožbo dr. Ivana Dečka, odvetnika v Celji, proti c. kr. ministrstvu za notranja dela zaradi kršenja politične, ustavno zajamčene pravice voliti v državni zbor spoznalo za pravo:

Z odločbo c. kr. namestništva štajerskega z dne 5. januarja 1901, ki je zavrnilo rekurz dr. Ivana Dečka proti vsprejetju Ivana H., Maksa S. in Franca Z. v imenik državnoborskih volilcev v mestni občini celjski, se ni kršila volilna pravica dr. Ivana Dečka za državni zbor.

Razlogi:

V le-tem slučaju gre za volilno pravico za državni zbor, torej za politično, ustavno zajamčeno pravico. Zato je kompetenca c. kr. državnega sodišča utemeljena po čl. 3. *lit. b* drž. temeljnega zak. z dne 21. decembra 1867. Pritožitelj pravi, da se mu je kršila osebna volilna pravica s tem, da osebe, katere je on označil, niso bile izbrisane v volilskem imeniku celjskega mesta, ker dotične osebe ne stanujejo na ozemlju starega mesta celjskega. Vprašanje, za katero pri tej pritožbi gre, je torej to, v katerem obsegu se misli kraj Celje v dodatku k državnobor-